

نگاهی به تحولات سالخوردگی در ایران و پوشش حمایت اجتماعی از سالمندان (تطبیق استانی)

سید نعمت اله میرفلاح نصیری[†]، صمد اصغری[‡] و شهلا صباغی^{‡*}

[†] مرکز آمار ایران

[‡] وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

چکیده. در سال‌های اخیر، افزایش امید به زندگی و کاهش نرخ باروری در سایه پیشرفت‌های پزشکی، موجب بوجود آمدن پدیده سالخوردگی در کشور شده که با شیب زیادی در حال افزایش است. حال این پرسش مطرح است در وضعیت کنونی، سالخوردگی در استان‌های کشور چگونه بوده و چه سهمی از سالمندان تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی و نهادهای حمایتی عمومی قرار دارند؟ در این مقاله به پایش وضعیت سالمندی در نقاط مختلف کشور (استان‌ها) با استفاده از سه شاخص «نسبت سالمندی»، «نسبت جنسی سالمندی» و «نسبت وابستگی سالمندی» پرداخته شده است. همچنین سهم سالمندان برخوردار از حمایت‌های صندوق‌های بیمه‌ای و نهادهای عمومی ارائه‌دهنده خدمات حمایتی به سالمندان به تفکیک استان تعیین شده است. نتایج نشان داد در فاصله بین سال‌های ۹۵-۱۳۹۰ جمعیت سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر سه برابر جمعیت کل کشور رشد داشته است. همچنین در سال ۱۳۹۵، استان‌های گیلان، مازندران، مرکزی و همدان بیشترین نسبت سالمندان را دارا هستند. در ۸۰ درصد استان‌های کشور سهم زنان سالمند بیش از مردان است. از هفت میلیون و پانصد هزار سالمند، حدود ۶۳ درصد از حمایت‌های اجتماعی پایدار برخوردار هستند. همچنین سهم پوشش حمایت اجتماعی در ۱۸ استان‌های کشور بیشتر از سهم کل کشور است.

واژگان کلیدی: سالمند، نسبت سالمندی، نسبت جنسی سالمندی، نسبت وابستگی سالمندان، حمایت اجتماعی.

* نویسنده‌ی عهده‌دار مکاتبات
دریافت: ۱۳۹۸/۲/۲۲، پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۱.

۱- مقدمه

جمعیت جهان به سرعت در حال سالخورده شدن است. برپایه‌ی اعلام سازمان ملل تعداد افراد ۶۰ ساله و بیشتر جهان در سال ۱۹۵۰ بالغ بر ۲۰۵ میلیون نفر بوده است. این تعداد در سال ۲۰۰۲ به حدود ۶۲۹ میلیون نفر (سه برابر) افزایش یافته که حدود ۱۰ درصد جمعیت کل جهان را تشکیل می‌دهد. پیش‌بینی انجام شده نشان می‌دهد که تعداد جمعیت سالخوردگان جهان در سال ۲۰۵۰ به حدود ۲ میلیارد نفر افزایش یابد که برای اولین بار از تعداد افراد زیر ۱۵ سال، بیشتر خواهد بود [۸].

آمارها در کشور ما نیز بیان‌کننده‌ی این واقعیت می‌باشد؛ بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۰، می‌توان دید که متوسط رشد سالانه جمعیت کل و جمعیت سالمند در کشور به ترتیب برابر با ۱/۲ و ۳/۷ بوده است. به عبارت دیگر جمعیت سالخورده در ایران سریع‌تر از کل جمعیت رشد می‌کند. روند رو به رشد پدیده سالمندی لزوم توجه به حمایت‌های اجتماعی را مطرح می‌سازد. با توجه به این‌که کشورمان تجربه سالمندی را با سرعت زیاد آغاز نموده و طی سال‌های آتی جامعه با افزایش تعداد سالمندان روبرو خواهد شد و از آنجائی‌که زمان کمی برای انطباق تسهیلات لازم برای ارتقای کیفیت زندگی آنان وجود دارد، بایستی از امروز برنامه‌ریزی‌های لازم برای ارائه خدمات به سالمندان در آینده و ایجاد زیر ساخت‌های لازم برای مسائل سالمندان فراهم آورد. اما پرداختن به این مسئله نیازمند آگاهی از وضعیت سالمندان در نقاط مختلف کشور و همچنین میزان سالمندان ناتوان از نظر اقتصادی و به دنبال آن بسیج امکانات، همکاری‌های منسجم و هدفمند فرابخشی و مسئولیت‌پذیری تمامی دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی است.

هدف این پژوهش بررسی وضعیت سالمندی در کشور به تفکیک استان، با استفاده از برخی داده‌ها و شاخص‌های منتخب سالخوردگی و تعیین سهم سالمندانی که هیچ‌گونه حمایت اجتماعی رسمی ندارند و یا شرایط حمایت از آن‌ها مشخص نیست، می‌باشد. برای دستیابی به هدف مذکور از روش تحلیل داده‌های موجود سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران و اطلاعات ثبتی مربوط به سازمان‌ها و نهادهای حمایتی و رفاهی از جمله سازمان بهزیستی کشور، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق

بازنشستگی کشوری، صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر و اطلاعات کمیته امداد امام خمینی استفاده شده است.

۲- بیان مسئله

امروزه در تمامی جوامع، سالمندی به عنوان یک مسئله مهم در قرن ۲۱ مطرح است. شمار جمعیت سالمندان در ۵۰ سال گذشته سه برابر شده است و در ۵۰ سال آینده نیز سه برابر خواهد شد. در ایران با ظاهر شدن آثار کنترل جمعیت از سال ۱۳۷۰ به بعد به تدریج از نسبت افراد کمتر از ۱۵ سال کاسته و بر نسبت افراد میان سال ۱۵ تا ۶۴ ساله افزوده شده است. استمرار این وضعیت در آینده می تواند ترکیب سنی جمعیت را به سمت سالخوردگی سوق دهد.

یکی از متغیرهای مرتبط با زندگی سالمندی حمایت اجتماعی است. بررسی حمایت اجتماعی و تأثیر آن در برخورداری از یک زندگی شاد و سعادت مند در سال های اخیر به شدت مورد توجه پژوهشگران و صاحب نظران قرار دارد. از دلایل بررسی وضعیت اجتماعی سالمندان آن است که این افراد با توجه به مشکلاتشان مانند بازنشستگی، احساس تنهایی، طرد شدگی و ... در معرض خطر فزاینده ای قرار دارند [۵]. لذا فراهم آوردن امکانات و برنامه ریزی جهت ارائه بهینه خدمات به سالمندان ضروری به نظر می رسد و این خود نیز مستلزم شناخت دقیق وضعیت سالمندان در استان های کشور و به تناسب آن به کارگیری استراتژی ها و برنامه های متناسب است.

۳- روش تحقیق

در این مقاله سعی شده است با استفاده از نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ و سال های پیش از آن در گام اول، وضعیت سالمندان کشور با استفاده از شاخص های منتخب سالخوردگی نظیر «نسبت سالمندی»، «نسبت جنسی سالمندی» و «نسبت وابستگی سالمندی» بررسی و در ادامه با استفاده از اطلاعات ثبتی مربوط به بیمه های اجتماعی و نهادهای حمایتی عمومی از سالمندان از جمله سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، کمیته امداد امام خمینی، صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر و سازمان بهزیستی، حمایت های اجتماعی رسمی

صورت‌گرفته از سالمندان به تفکیک استان مورد بررسی قرار گیرد و سهم سالمندانی که از هیچ‌گونه حمایت رسمی و دولتی برخوردار نیستند مشخص شود.

۴- ادبیات نظری و پژوهشی

سالمند: سازمان ملل در مطالعات خود باتوجه به متوسط امیدزندگی در سطح جهان، شروع سن سالمندی را ۶۰ سالگی لحاظ می‌کند. البته این سن با توجه به شرایط کشورهای مختلف می‌تواند متفاوت باشد. به‌طور مثال باتوجه به بالا بودن امیدزندگی در ایران نسبت به متوسط جهانی و همچنین نرخ مشارکت اقتصادی بالای جمعیت ۶۰ سال، می‌توان شروع سن سالمندی در کشور را بیش از ۶۰ سال فرض نمود. ولی به جهت امکان مقایسه تطبیقی وضعیت جمعیت سالمندان کشور با سایر کشورها، در گزارش حاضر سن سالمندی ۶۰ ساله و بیشتر تلقی شده است. البته در محاسبه برخی شاخص‌های سالمندی به جهت انطباق با شاخص‌های بین‌المللی تعیین شده توسط سازمان ملل، دقیقاً گروه سنی تعریف شده توسط آن سازمان ملاک عمل بوده است.

سالمندی: آخرین مرحله تحول است که از ششمین دهه (۶۰ سالگی) شروع و تا مرگ ادامه دارد، که از نظر بعضی صاحب‌نظران به‌عنوان سال‌های ناتوانی و از نظر بعضی دیگر سال‌های ضعف و یا کم‌توانی نامیده می‌شود [۷].

نسبت سالمندی: از تقسیم جمعیت ۶۰ سال و بیشتر به کل جمعیت محاسبه می‌شود [۸].

نسبت جنسی سالمندی: عبارت است از تعداد مردان سالمند به ازای یکصد نفر زن سالمند [۸].

نسبت وابستگی سالمندی: عبارت است از تعداد افراد ۶۵ سال و بیشتر به ازای هر صد نفر جمعیت ۱۵-۶۴ سال [۸].

حمایت اجتماعی: حمایت اجتماعی به مراقبت، محبت، عزت، تسلی و کمکی که سایر افراد یا گروه‌ها به فرد ارزانی می‌دهد، گفته می‌شود. این حمایت ممکن است منابع گوناگونی مانند خانواده، اقوام، دوستان، همکاران، پزشک یا سایر سازمان‌های اجتماعی به عمل آورند [۲].

لینزی ۱۹۸۸ حمایت اجتماعی را قابلیت و کیفیت ارتباط با دیگرانی که منابعی را در هنگام نیاز فراهم می‌کنند، تعریف کرده است [۱۰].

حمایت اجتماعی توضیحی چند بعدی دارد. در یک جمع‌بندی حمایت اجتماعی در این مقاله مجموع خدمات ارائه شده اعم از حمایت‌های مالی، خدمات درمانی، مسکن، تحصیل و ... است.

۵- چارچوب نظری

جامعه‌شناسان پزشکی و سلامتی در تحلیل عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت سالمندان، نظریه حمایت اجتماعی را ارائه داده‌اند. این نظریه برگرفته از نظریه انسجام اجتماعی دورکهایم است. بنا بر نظریه دورکهایم، هر چه احساس نزدیکی و پیوند فرد به گروهش قوی‌تر باشد، احتمال به خطر افتادن سلامتی فرد کاهش می‌یابد. به نظر وی مشکل اصلی جوامع جدید رابطه فرد با جامعه است. مشکلی که به از هم پاشیدگی اجتماعی و ضعف پیوندهایی برمی‌گردد که فرد را به جامعه مربوط می‌کند. در مطالعات اجتماعی، این میزان از پیوند را حمایت اجتماعی به حساب می‌آورند [۱۰].

برکمن و سیم (۱۹۷۹) به‌عنوان نظریه پردازان ایده تأثیر حمایت اجتماعی بر سلامتی، بر این نظر هستند که هر چه یگانگی فرد با اطرافیانش بیشتر باشد، حمایت اجتماعی بیشتری از او صورت می‌گیرد و به همین دلیل فرد کمتر در معرض بیماری قرار می‌گیرد [۳].

پدیده‌ی سالمندی از بعد اقتصادی نیز قابل بررسی است. در واقع فرد با خارج شدن از چرخه اقتصادی و تبدیل شدن به نیروی غیر فعال و مصرف‌کننده، فشار اقتصادی بر روی جمعیت فعال و شاغل جامعه افزایش می‌یابد. به طوری که پترسون سالمندی را یک بار اقتصادی بی‌سابقه دانسته است [۴].

۶- یافته‌ها

۶-۱- سیمای سالمندی در ایران

۶-۱-۱- نسبت سالمندی

بررسی گروه‌های سنی جمعیت ایران در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد ۹/۳ درصد جمعیت ایران یعنی نزدیک به ۷/۵ میلیون نفر از جمعیت کل کشور را سالمندان تشکیل می‌دهند. نگاهی به جدول (۱) به خوبی روند افزایشی نسبت جمعیت سالخورده طی ۶۰ سال اخیر را نشان می‌دهد. با مقایسه وضعیت سالخوردگی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۰ شاهد افزایش ۱/۲ درصدی در کل جمعیت سالمندان در سال ۱۳۹۵ خواهیم بود. استان‌های گیلان با ۱۳/۲۵ درصد، مازندران ۱۱/۴۱ درصد، مرکزی ۱۰/۸۹ درصد و همدان ۱۰/۸۰ درصد دارای بیشترین نسبت سالمندی در کشور هستند. به عبارت دیگر این چهار استان جزو پیرترین استان‌های کشور محسوب می‌شوند. همچنین علاوه بر استان‌های فوق، نسبت سالمندی در استان‌های آذربایجان شرقی، اصفهان، تهران، کرمانشاه، سمنان، زنجان، خراسان جنوبی، فارس و اردبیل از میانگین نسبت سالمندی در کل کشور بیشتر است (جدول ۵ پیوست‌ها).

جدول ۱- تعداد جمعیت سالمندان و نسبت سالمندی طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵

شرح	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
تعداد	۱۱۸۳۹۸۰	۱۶۳۸۰۴۲	۱۷۷۱۶۱۴	۲۶۸۶۳۵۰	۳۹۷۸۱۲۷	۵۱۲۱۰۴۳	۶۱۵۹۶۷۶	۷۴۱۴۰۹۱
نسبت سالمندی (درصد)	۶/۲	۶/۵	۵/۲	۵/۴	۶/۶	۷/۳	۸/۱	۹/۳

۶-۱-۲- نسبت جنسی سالمندی

جدول (۲) نسبت جنسی گروه ۶۰ ساله و بیش‌تر را طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵ نشان می‌دهد. نسبت جنسی از ۱۱۱ در سال ۱۳۳۵ به ۱۰۹ در سال ۱۳۵۵ کاهش و پس از آن به ۱۱۶ در سال ۱۳۷۵ افزایش و در نهایت روند کاهشی را تا سال ۱۳۹۰ در پیش گرفته و به ۹۶ رسید. در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ با ۱۳۴ درصد افزایش به ۹۷/۴ رسیده است. به عبارت دیگر در سال ۱۳۹۵ در مقابل هر ۱۰۰ زن سالمند، ۹۷ مرد سالمند وجود داشته است که این امر با پایین بودن امید به زندگی در مردان نسبت به زنان مطابقت دارد و بدین طریق می‌توان آن را تحلیل نمود. نتایج حاصل نشان می‌دهد که

استان کهگیلویه و بویراحمد (۱۰۸/۰٪) بیشترین مقدار نسبت جنسی را در بین سایر استان‌ها داراست که به این مفهوم اشاره می‌کند که در مقابل هر ۱۰۰ زن سالمند، نزدیک به ۱۰۸ مرد سالمند، وجود دارد؛ از سوی دیگر استان همدان (۹۰/۷٪) کمترین مقدار نسبت جنسی سالمند را به خود اختصاص داده است که نشان می‌دهد، در مقابل هر ۱۰۰ زن سالمند، ۹۰/۷ مرد سالمند وجود دارد (جدول ۶ پیوست‌ها).

جدول ۲- نسبت جنسی جمعیت سالمند در ایران طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵

شرح	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
نسبت جنسی (درصد)	۱۱۱	۱۱۰	۱۰۹	۱۱۲	۱۱۶	۱۰۸	۹۶	۹۷/۴

۶-۱-۳- نسبت وابستگی سالمندی

جدول (۳) نسبت وابستگی سالمندان را برای ایران طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵ نشان می‌دهد. مطابق با اطلاعات جدول مذکور، نسبت وابستگی سالمندان طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵ فراز و نشیب بسیاری را طی کرده است. چنان که این نسبت در سال ۱۳۹۵ به میزان ۸/۷ رسیده است. به عبارت دیگر به ازای هر یکصد نفر جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال بالقوه فعال در کشور، حدود ۹ نفر سالمند وابسته وجود دارد. در بین استان‌های کشور، بیشترین میزان این نسبت مربوط به استان گیلان با ۱۲/۳۱ درصد و پس از آن به ترتیب مربوط به استان‌های مرکزی با ۱۰/۷ درصد، خراسان جنوبی با ۱۰/۶ درصد و مازندران، همدان و آذربایجان شرقی با ۱۰/۴ درصد است (جدول ۷ پیوست‌ها).

جدول ۳- نسبت وابستگی سالمندان در ایران طی سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۹۵

شرح	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
نسبت وابستگی سالمندان (درصد)	۷/۶	۷/۷	۶/۸	۵/۹	۷/۷	۷/۴	۸/۰	۸/۷

۶-۲- حمایت‌های اجتماعی از سالمندان

به منظور تعیین سهم سالمندان برخوردار از حمایت‌های بیمه‌های اجتماعی و نهادهای حمایتی عمومی، از اطلاعات مربوط به سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر مستمری‌بگیر، بازمانده، از کارافتاده مربوط به صندوق بازنشستگی کشوری، سازمان تأمین اجتماعی،

صندوق بیمه کشاورزان، روستائیان و عشایر و سالمندان تحت پوشش سازمان بهزیستی و کمیته‌ی امداد امام خمینی (جدول ۴) در سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. طبق این اطلاعات سهم سالمندان برخوردار از حمایت‌های اجتماعی در کل کشور در سال ۱۳۹۵، ۶۳/۲ درصد است. به عبارت دیگر، ۳۷ درصد از سالمندان کشور از هیچ‌گونه حمایت اجتماعی رسمی برخوردار نیستند. در مطالعه استانی دیده می‌شود که به جز استان‌های سیستان و بلوچستان با ۱۱۲/۴ درصد و هرمزگان با ۱۰۶/۱ درصد، که به نظر می‌رسد به دلیل خطا در اعلام سن سالمندی، تعدادی بیش از تعداد سالمندان استان تحت حمایت‌های اجتماعی قرار گرفته‌اند، استان‌های کهگیلویه و بویراحمد با ۹۸/۸ درصد و ایلام با ۹۶/۷ درصد، بیشترین سالمند برخوردار از حمایت اجتماعی را دارا هستند. این در حالی است که انتظار می‌رود پیرترین استان‌های کشور از جمله گیلان، مازندران، مرکزی و همدان، سهم بیشتری از این‌گونه حمایت‌های اجتماعی دولت داشته باشند (جدول ۸ پیوست‌ها).

جدول ۴- حمایت‌های اجتماعی از سالمندان به تفکیک صندوق/ سازمان حمایتی- سال ۱۳۹۵

سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی (در کل کشور)						
جمعیت سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر (سرشماری ۹۵)	مستمری‌بگیران سالمند تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی	مستمری‌بگیران سالمند تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری	سالمندان تحت پوشش سازمان بهزیستی	سالمندان تحت پوشش کمیته امداد روستائیان و عشایر	مستمری‌بگیران سالمند تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر	سهم سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی (درصد)
۷۴۱۴۰۹۱	۱۶۱۷۴۶۰	۸۰۶۴۰۲	۶۱۰۲۱۵	۱۶۳۰۷۵۱	۲۳۵۴۹	۴۶۸۸۳۷۷
۶۳/۲						

۷- بحث و نتیجه‌گیری

جمعیت ایران در آستانه ورود به دوره‌ی گذار ساختار سنی و سالخوردگی است. نسبت سالمندی طی ۶۰ سال اخیر به میزان ۳/۱ درصد رشد داشته به طوری که از ۶/۲ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۹/۳ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. اگر نسبت جمعیت سالمند

(نسبت سالمندی) را یکی از معیارهای قضاوت بدانیم، تفاوت‌های مهمی در استان‌های کشور دیده می‌شود که شایسته توجه در برنامه‌ریزی‌هاست. طبق نتایج به دست آمده در سال ۱۳۹۵، استان‌های گیلان، مازندران، مرکزی و همدان به ترتیب جزو پیرترین استان‌های کشور و استان سیستان و بلوچستان و هرمزگان به ترتیب جوان‌ترین استان‌های کشور شناخته شده‌اند.

شاخص دیگری که توجه به آن در خور اهمیت می‌باشد نسبت جنسی سالمندان است. این شاخص از ۱۱۱ در سال ۱۳۳۵ به ۹۷/۴ در سال ۱۳۹۵ رسیده است. کاهش نسبت جنسی سالمندان طی دهه‌های اخیر نشان از زنانه شدن پدیده سالخوردگی دارد. لذا با توجه به تفاوتی که در کیفیت زندگی سالمندان زن و مرد وجود دارد و از آن‌جا که توانایی اقتصادی زنان سالمند در ایران کمتر از مردان است و زنان معمولاً با از دست دادن همسر خود در شرایط سخت اقتصادی قرار می‌گیرند و این شرایط آنها را بیش از مردان در معرض آسیب قرار خواهد داد، لازم است توانمندسازی زنان سالمند در دستور کار قرار گیرد. در بین استان‌های کشور، استان کهگیلویه و بویراحمد با نسبت جنسی ۱۰۸ بیشترین مقدار و استان همدان با نسبت جنسی ۹۰/۷ کمترین مقدار این شاخص را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین در ۲۵ استان کشور سهم زنان سالمند بیشتر از مردان سالمند است.

نسبت وابستگی سالمندان شاخص دیگری است که از اهمیت خاصی برخوردار است. به کمک این نسبت می‌توان درک بهتری از ترکیب جمعیتی جامعه پیدا کرد. هرچه این نسبت بالاتر باشد یعنی نسبت تعداد افراد سالمند وابسته بیشتر است. در نتیجه جامعه نیازمند خدمات اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و درمانی بیشتری خواهد شد. به‌منظور تأمین این قبیل هزینه‌ها معمولاً افرادی که شاغل هستند مبالغی را در قالب مالیات یا حق بیمه پرداخت می‌کنند و دولت‌ها و شرکت‌های بیمه‌ای و اجتماعی با استفاده از این مبالغ، خدماتی را به اشخاص وابسته ارائه می‌دهند. بنا بر این هرچقدر جمعیت درگیر در اشتغال رسمی کمتر شود، پول کمتری هم در قالب مالیات یا حق بیمه پرداخت خواهد شد و خدمت‌رسانی به افراد وابسته دشوارتر می‌شود. لذا افزایش ۱/۱ درصد این نسبت در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵ نیازمند توجه است. در سال ۱۳۹۵، بیشترین میزان این نسبت مربوط به استان گیلان با ۱۲/۱ درصد بوده که با توجه به افزایش تعداد سالمندان آن، قابل توجه است.

هدف حمایت از سالمندان نباید فقط افزایش امید به زندگی در آنان باشد بلکه امروزه در جهان، مفهوم سالمندی پویا مطرح است یعنی با افزایش کمیّت جمعیت سالمند، کیفیت زندگی آن‌ها نیز باید مورد توجه قرارگیرد [۱]. یکی از عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت که به اهمیت بعد اجتماعی انسان اشاره دارد و در سال‌های اخیر توجه فزاینده‌ای به دست‌آوردهاست، حمایت اجتماعی است.

آمارها نشان می‌دهند که در سال ۱۳۹۵، در حدود ۶۳ درصد سالمندان از حمایت‌های اجتماعی پایدار از سوی بیمه‌های اجتماعی و نهادهای حمایتی عمومی برخوردار بوده‌اند. به نظر می‌رسد باقی این افراد یا به نوعی سربار خانواده و فرزندان خود هستند که قطعاً بهتر بود این افراد در دوران جوانی، حق بیمه‌ای را می‌پرداختند تا در دوران سالمندی رفاه بیشتری داشته باشند و متکی به خود باشند و یا به دلیل تمکن مالی نیازی به استفاده از حمایت‌های دولت ندارند.

اگر چه ممکن است سهم ۶۳ درصد سالمند برخوردار از حمایت‌های اجتماعی در حال حاضر و با این تعداد سالمند، مطلوب به نظر برسد ولی دو نکته را نایستی از نظر دور داشت. از جمله آن‌که گرچه پیر شدن جمعیت از نتایج مثبت توسعه به‌شمار می‌آید، اما اگر برای مواجهه با آن در جهانی توسعه یافته آماده نباشیم عوارض و پیامدهای منفی بسیاری را در پی خواهد داشت؛ چرا که سریع‌تر بودن رشد جمعیت سالمندان به کل جمعیت، با توجه به امکانات موجود منجر به کاهش نسبی جمعیت اقتصادی مولد و تغییر نسبت وابستگی اقتصادی می‌شود که در صورت عدم چاره‌اندیشی خود می‌تواند مانعی در برابر توسعه شود. دوم آن‌که توزیع حمایت‌های اجتماعی از سالمندان در کشور و بین استان‌ها متناسب با تعداد سالمندان نیستند. به‌طور مثال در استان‌های همدان و مازندران که جزو چهار استان دارای بیشترین سالمند کشور هستند، تنها در حدود نیمی از سالمندان از حمایت‌های اجتماعی پایدار برخوردارند. این در حالی است که نسبت حمایت‌های اجتماعی صورت گرفته از سالمندان از طرف بیمه‌های اجتماعی و نهادهای حمایتی عمومی در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان بسیار بیشتر (بیش از ۱۰۰ درصد سالمندان) از استان‌های با نسبت سالمندی بالاتر، است. به نظر می‌رسد این اشکال ناشی از خطای گزارش سن سالمندی و نادیده گرفتن سن واقعی افراد است که به دلایل مشکلات اقتصادی و کمتر توسعه‌یافتگی این استان‌ها، افراد نزدیک به سن سالمندی نیز تحت حمایت کمیته امداد امام قرار می‌گیرند. پس از آن استان‌های کهگیلویه و بویر احمد

و ایلام بیشترین سهم سالمندان برخوردار از حمایت‌های اجتماعی را دارا هستند. لازم به ذکر است که این دو استان نیز جزء ۱۰ استان جوان کشور هستند. بنا بر این باید بپذیریم که پیر شدن جمعیت چالش‌های عمیقی را در عرصه اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی کشور بوجود می‌آورد که مقابله با آن‌ها نیازمند ایجاد دگرگونی در ساختارهای مربوط و جریان‌سازی سالمندی در کشور است و می‌توان با سیاست‌گذاری‌های صحیح به سالمندی همراه با سلامت و مولد رسید.

مرجع‌ها

- [۱] توکلی قوچانی محمدرضا، آرمان حمید. (۱۳۸۲)، سالمندی پویا، ویرایش اول، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی مشهد.
- [۲] رشیدی فریبا. (۱۳۹۲)، بررسی عوامل اجتماعی-جمعیتی اقتصادی مؤثر بر سلامت سالمندان در شهرستان خرم‌آباد، ص ۴۸.
- [۳] عبادالهی حمید. (۱۳۸۱)، حمایت اجتماعی و خانواده، نشریه، مشاور خانواده، شماره ۲۱، ص ۳-۴.
- [۴] قیصریان، اسحاق. (۱۳۸۸)، بررسی ابعاد اجتماعی، اقتصادی پدیده سالمندی در ایران، مجله جمعیت شماره ۶۹ و ۷۰، ص ۲۷-۱.
- [۵] مداح، سیدباقر. (۱۳۸۸)، وضعیت فعالیت‌های اجتماعی و نحوه گذراندن اوقات فراغت در سالمندان ایران و سوئد، مجله سالمند.
- [۷] معتمدی شلمزاری، عبدالله. (۱۳۸۱)، رابطه بین هوش نگرش‌های مذهبی و رویدادهای زندگی با سالمندی موفق در شهرکرد، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.
- [۸] میرفلاح نصیری، سید نعمت‌اله. (۱۳۸۶)، مشخصه‌های جمعیت‌شناختی سالمندی جمعیت و نماگرهای مربوط در ایران، گزیده مطالب آماری مرکز آمار ایران، سال ۱۸، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۶، صص ۱۳-۱.
- [۹] مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵.
- [۱۰] نبوی، سیدعبدالحسین، رضادوست، کریم و بهرامی‌نژاد، زهرا. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر حمایت اجتماعی بر سلامت عمومی سالمندان.

پیوست‌ها

جدول ۵- نسبت سالمندی جمعیت کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

شرح	جمعیت کل	جمعیت سالمند (۶۰ سال و بیشتر)	نسبت سالمندی (درصد)
کل کشور	۷۹۹۲۶۲۷۰	۷۴۱۴۰۹۱	۹٫۳
آذربایجان شرقی	۳۹۰۹٫۶۵۲	۴۱۹٫۵۹۴	۱۰٫۷۳
آذربایجان غربی	۳٫۲۶۵٫۲۱۹	۲۷۹٫۵۸۴	۸٫۵۶
اردبیل	۱٫۲۷۰٫۴۲۰	۱۱۹٫۰۴۷	۹٫۳۷
اصفهان	۵٫۱۲۰٫۸۵۰	۵۴۴٫۹۹۸	۱۰٫۶۴
البرز	۲٫۷۱۲٫۴۰۰	۲۴۱٫۷۷۵	۸٫۹۱
ایلام	۵۸۰٫۱۵۸	۴۹٫۳۶۰	۸٫۵۱
بوشهر	۱٫۱۶۳٫۴۰۰	۷۹٫۵۸۶	۶٫۸۴
تهران	۱۳٫۲۶۷٫۶۳۷	۱٫۳۸۵٫۵۴۵	۱۰٫۴۴
چهارمحال و بختیاری	۹۴۷٫۷۶۳۷	۸۲٫۳۷۴	۸٫۶۹
خراسان جنوبی	۷۶۸٫۸۹۸	۷۲٫۰۲۵	۹٫۷۶
خراسان رضوی	۶٫۴۳۴٫۵۰۱	۵۴۵٫۵۲۱	۸٫۴۸

ادامه جدول ۵- نسبت سالمندی جمعیت کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

نسبت سالمندی (درصد)	جمعیت سالمند (۶۰ سال و بیشتر)	جمعیت کل	شرح
۸٫۶۳/۰۹۲	۷۳٫۳۶۳	۸۵۰	خراسان شمالی
۴٫۷۱۰/۵۰۹	۳۳۲٫۱۹۹	۷۰۵	خوزستان
۱٫۰۵۷/۴۶۱	۱۰۳٫۴۵۱	۹٫۷۸	زنجان
۷۰۲٫۳۶۰	۷۰٫۰۷۸	۹٫۹۸	سمنان
۲٫۷۷۵/۰۱۴	۱۳۵٫۵۸۱	۴٫۸۹	سیستان و بلوچستان
۴٫۸۵۱/۲۷۴	۴۵۸٫۷۵۶	۹٫۴۶	فارس
۱٫۲۷۳/۷۶۱	۱۱۳٫۶۷۹	۸٫۹۲	قزوین
۱٫۲۹۲/۲۸۳	۹۹٫۴۵۴	۷٫۷۰	قم
۱٫۶۰۳/۰۱۱	۱۴۹٫۱۴۵	۹٫۳۰	کردستان
۳٫۱۶۴/۷۱۸	۲۴۷٫۲۰۶	۷٫۸۱	کرمان
۱٫۹۵۲/۴۳۴	۱۹۵٫۷۰۱	۱۰٫۰۲	کرمانشاه

۷/۱۴	۵۰/۹۰۲	۷۱۳/۰۵۲	کهگیلویه و بویراحمد
۷/۸۰	۱۴۵/۶۹۴	۱/۸۶۸/۸۱۹	گلستان
۱۳/۲۵	۳۳۵/۳۱۳	۲/۵۳۰/۶۹۶	گیلان
۸/۸۳	۱۵۵/۴۷۱	۱/۷۶۰/۶۴۹	لرستان
۱۱/۴۱	۳۷۴/۸۰۱	۳/۲۸۳/۵۸۲	مازندران
۱۰/۸۹	۱۵۵/۶۹۵	۱/۴۲۹/۴۷۵	مرکزی
۶/۰۵	۱۰۷/۳۹۴	۱/۷۷۶/۴۱۵	هرمزگان
۱۰/۸۰	۱۸۷/۷۴۹	۱/۷۳۸/۲۳۴	همدان
۸/۷۹	۱۰۰/۰۵۰	۱/۱۳۸/۵۳۳	یزد

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران

جدول ۶- نسبت جنسی سالمندان کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

شرح	مرد و زن	مرد	زن	نسبت جنسی
کل کشور	۷۴۱۴۰۹۱	۳۶۵۸۴۰۵	۳۷۵۵۶۸۶	۹۷/۴
آذربایجان شرقی	۴۱۹۵۹۴	۲۰۸۰۱۴	۲۱۱۵۸۰	۹۸/۳
آذربایجان غربی	۲۷۹۵۸۴	۱۳۵۰۰۹	۱۴۴۵۷۵	۹۳/۴
اردبیل	۱۱۹۰۴۷	۵۸۱۶۰	۶۰۸۸۷	۹۵/۵
اصفهان	۵۴۴۹۹۸	۲۷۳۱۶۵	۲۷۱۸۳۳	۱۰۰/۵
البرز	۲۴۱۷۷۵	۱۲۱۹۴۶	۱۱۹۸۲۹	۱۰۱/۸
ایلام	۴۹۳۶۰	۲۵۲۱۶	۲۴۱۴۴	۱۰۴/۴
بوشهر	۷۹۵۸۶	۳۸۴۱۹	۴۱۱۶۷	۹۳/۳
تهران	۱۳۸۵۵۴۵	۶۹۰۱۳۹	۶۹۵۴۰۶	۹۹/۲
چهارمحال و بختیاری	۸۲۳۷۴	۴۰۴۳۱	۴۱۹۴۳	۹۶/۴
خراسان جنوبی	۷۵۰۲۵	۳۷۱۲۴	۳۷۹۰۱	۹۷/۹
خراسان رضوی	۵۴۵۵۲۱	۲۶۶۵۹۲	۲۷۸۹۲۹	۹۵/۶
خراسان شمالی	۷۳۳۶۳	۳۵۵۰۱	۳۷۸۶۲	۹۳/۸
خوزستان	۳۳۲۱۹۹	۱۶۴۱۱۲	۱۶۸۰۸۷	۹۷/۶
زنجان	۱۰۳۴۵۱	۴۹۲۹۱	۵۴۱۶۰	۹۱/۵
سمنان	۷۰۰۷۸	۳۴۵۷۵	۳۵۵۰۳	۹۷/۴
سیستان و بلوچستان	۱۳۵۵۸۱	۶۹۹۳۱	۶۵۶۵۰	۱۰۶/۵
فارس	۴۵۸۷۵۶	۲۲۵۹۰۶	۲۳۲۸۵۰	۹۷/۵
قزوین	۱۱۳۶۷۹	۵۵۶۲۳	۵۸۰۵۶	۹۵/۸
قم	۹۹۴۵۴	۴۹۹۹۹	۴۹۴۵۵	۱۰۱/۱
کردستان	۱۴۹۱۴۵	۷۴۰۷۲	۷۵۰۷۳	۹۸/۷
کرمان	۲۴۷۲۰۶	۱۲۳۵۳۸	۱۲۳۶۶۸	۹۹/۹
کرمانشاه	۱۹۵۷۰۱	۹۵۳۳۲	۱۰۰۳۶۹	۹۵/۵
کهگیلویه و بویراحمد	۵۰۹۰۲	۲۶۴۲۵	۲۴۴۷۷	۱۰۸/۵
گلستان	۱۴۵۶۹۴	۶۹۹۶۷	۷۵۷۲۷	۹۲/۴
گیلان	۳۳۵۳۱۳	۱۶۳۴۳۸	۱۷۱۸۷۵	۹۵/۱
لرستان	۱۵۵۴۷۱	۷۵۷۲۷	۷۹۷۴۴	۹۵/۵
مازندران	۳۷۴۸۰۱	۱۸۴۶۹۹	۱۹۰۱۰۲	۹۷/۲

ادامه‌ی جدول ۶- نسبت جنسی سالمندان کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

شرح	مرد و زن	مرد	زن	نسبت جنسی
مرکزی	۱۵۵۶۹۵	۷۴۳۷۳	۸۱۳۲۲	۹۱/۵
هرمزگان	۱۰۷۳۹۴	۵۲۶۲۱	۵۴۷۷۳	۹۶/۱
همدان	۱۸۷۷۴۹	۸۹۲۷۳	۹۸۴۷۶	۹۰/۷
یزد	۱۰۰۰۵۰	۴۹۷۸۷	۵۰۲۶۳	۹۹/۱

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران

جدول ۷-نسبت وابستگی سالمندان کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

شرح	جمعیت ۶۵ ساله و بیشتر	جمعیت ۱۵-۶۴	نسبت وابستگی (درصد)
کل کشور	۴۴۸۷۱۵۱۸	۵۵۸۶۲۰۸۷	۸٫۷
آذربایجان شرقی	۲۷۳۲۵۸۲	۲۸۳۰۷۶	۱۰٫۴
آذربایجان غربی	۲۲۴۳۲۵۱	۱۸۴۲۱۲	۸٫۲
اردبیل	۸۸۸۶۶۳	۸۱۵۲۰	۹٫۲
اصفهان	۳۶۵۶۰۴۶	۳۶۱۲۵۸	۹٫۹
البرز	۱۹۸۰۸۳۲	۱۵۱۶۱۴	۷٫۷
ایلام	۴۱۳۰۳۸	۳۲۵۴۴	۷٫۹
بوشهر	۸۰۹۰۷۴	۴۹۰۱۱	۶٫۱
تهران	۹۶۸۲۷۴۳	۹۰۲۳۴۳	۹٫۳
چهارمحال و بختیاری	۶۴۶۵۰۱	۵۴۷۸۰	۸٫۵
خراسان جنوبی	۴۹۸۴۵۵	۵۲۹۳۵	۱۰٫۶
خراسان رضوی	۴۳۴۶۱۹۶	۳۵۹۷۴۳	۸٫۳
خراسان شمالی	۵۷۹۹۴۹	۴۷۲۳۵	۸٫۱
خوزستان	۳۲۱۴۲۷۱	۲۰۸۳۱۶	۶٫۵
زنجان	۷۳۳۹۲۳	۷۰۶۱۴	۹٫۶
سمنان	۵۰۴۷۹۰	۴۷۱۶۱	۹٫۳
سیستان و بلوچستان	۱۶۲۲۰۲۷	۸۹۱۹۸	۵٫۵
فارس	۳۴۴۱۶۳۵	۲۹۶۶۷۵	۸٫۶
قزوین	۸۹۹۹۱۷	۷۶۷۸۵	۸٫۵
قم	۸۹۳۳۷۵	۶۳۶۷۶	۷٫۱
کردستان	۱۱۲۲۷۴۴	۹۷۱۷۸	۸٫۷
کرمان	۲۱۴۶۶۶۱	۱۶۱۱۹۳	۷٫۵
کرمانشاه	۱۳۹۸۹۳۷	۱۲۷۷۹۶	۹٫۱
کهگیلویه و بویراحمد	۴۸۴۹۵۹	۳۲۸۴۶	۶٫۸
گلستان	۱۲۷۵۰۰۹	۹۲۶۹۹	۷٫۳
گیلان	۱۸۵۶۲۶۱	۲۲۴۶۵۷	۱۲٫۱

ادامه‌ی جدول ۷- نسبت وابستگی سالمندان کشور به تفکیک استان - سال ۱۳۹۵

شرح	جمعیت ۶۵ ساله و بیشتر	جمعیت ۱۵-۶۴ ساله	نسبت وابستگی (درصد)
لرستان	۱۲۲۴۵۵۱	۱۰۳۱۱۳	۸/۴
مازندران	۲۳۹۴۶۷۱	۲۴۸۲۴۰	۱۰/۴
مرکزی	۱۰۰۹۴۹۴	۱۰۸۰۸۴	۱۰/۷
هرمزگان	۱۱۷۸۱۷۸	۶۹۵۷۷	۵/۹
همدان	۱۲۱۸۸۵۹	۱۲۶۵۵۱	۱۰/۴
یزد	۷۶۴۴۹۵	۶۶۸۸۸	۸/۷

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران

جدول ۸- حمایت‌های اجتماعی از سالمندان به تفکیک صندوق/ سازمان حمایتی

استان	جمعیت سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر (سرشماری سال ۹۵)	سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی						سهم سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی (درصد)*
		مستمری بگيران سالمند تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	مستمری بگيران سالمند تحت پوشش کمیته امداد امام	سالمندان تحت پوشش سازمان بهزیستی	مستمری بگيران سالمند تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری	مستمری بگيران سالمند تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی	جمع	
کل کشور	۷۴۱۴۰۹۱	۱۶۱۷۴۶۰	۸۰۶۴۰۲	۶۱۰۲۱۵	۱۶۳۰۷۵۱	۲۳۵۴۹	۴۶۸۸۳۷	۶۳٫۲
آذربایجان شرقی	۴۱۹۵۹۴	۸۰۱۶۶	۴۰۵۰۴	۳۵۳۱۳	۵۵۶۳۲	۳۶۰۲	۲۱۵۲۱۷	۵۱٫۳
آذربایجان غربی	۲۷۹۵۸۴	۲۹۹۶۵	۲۵۱۴۸	۱۶۲۷۸	۴۵۶۲۰	۵۹۴	۱۱۷۶۰۵	۴۲٫۱
اردبیل	۱۱۹۰۴۷	۱۴۴۷۸	۸۶۲۶	۶۸۸۱	۲۴۳۳۲	۵۹۱	۵۴۹۰۸	۴۶٫۱
اصفهان	۵۴۴۹۹۸	۱۵۵۴۶۲	۵۶۴۰۵	۲۹۰۹۶	۸۶۰۳۹	۱۴۷۱	۳۲۸۴۷۳	۶۰٫۳
البرز	۲۴۱۷۷۵	۷۳۶۶۴	۱۷۴۴۵	۱۵۲۶۱	۱۵۴۴۵	۱۵۸	۱۲۱۹۷۳	۵۰٫۴
ایلام	۴۹۳۶۰	۶۵۶۲	۴۰۲۸	۶۹۱۵	۳۰۰۵۹	۱۵۵	۴۷۷۱۹	۹۶٫۷
بوشهر	۷۹۵۸۶	۱۴۱۳۵	۶۵۳۶	۹۲۶۸	۲۴۸۰۸	۷۵	۵۴۸۲۲	۶۸٫۹
تهران	۱۳۸۵۵۴۵	۴۲۲۸۱۱	۲۱۴۸۹۲	۶۲۳۴۳	۴۰۱۴۴	۳۷۲	۷۴۰۵۶۲	۵۳٫۴
چهارمحال و بختیاری	۸۲۳۷۴	۱۶۰۲۴	۵۷۰۲	۸۱۹۹	۲۸۰۸۵	۵۴۵	۵۸۵۵۵	۷۱٫۱
خراسان	۷۵۰۲۵	۸۷۵۴	۶۶۵۲	۹۹۶۲	۴۰۶۵۴	۷۲۹	۶۶۷۵۱	۸۹٫۰
خراسان	۵۴۵۵۲۱	۹۲۵۱۶	۵۹۰۶۶	۴۸۹۶۶	۱۱۶۴۹۲	۲۵۱۱	۳۱۹۵۵۱	۵۸٫۶
خراسان	۷۳۳۶۳	۷۵۹۰	۴۵۵۶	۷۶۶۶	۳۶۱۷۳	۴۲۰	۵۶۴۰۵	۷۶٫۹
خوزستان	۳۳۲۱۹۹	۱۰۳۲۷۳	۳۳۵۶۴	۵۵۵۴۳	۸۷۱۸۳	۱۳۴۰	۲۸۰۹۰۳	۸۴٫۶
زنجان	۱۰۳۴۵۱	۱۸۵۷۷	۸۵۷۷	۱۰۲۹۷	۲۱۹۴۹	۶۴۲	۶۰۰۴۲	۵۸٫۰
سمنان	۷۰۰۷۸	۱۹۶۵۴	۱۱۸۱۳	۵۹۶۹	۷۴۸۵	۶۴۰	۴۵۵۳۴	۶۵٫۰
سیستان و بلوچستان	۱۳۵۵۸۱	۱۱۸۳۰	۱۱۱۴۳	۱۸۱۲۲	۱۱۱۲۱۹	۵۳	۱۵۲۳۶۷	۱۱۲٫۴
فارس	۴۵۸۷۵۶	۸۳۰۸۱	۸۲۷۱۹	۴۰۱۰۴	۱۴۳۱۲۵	۱۱۶۹	۳۲۰۱۹۸	۶۹٫۸
قزوین	۱۱۳۶۷۹	۳۳۴۴۷	۸۸۷۳	۱۰۲۹۹	۲۱۳۷۰	۲۴۵	۷۴۲۳۴	۶۵٫۳

ادامه‌ی جدول ۸- حمایت‌های اجتماعی از سالمندان به تفکیک صندوق/ سازمان حمایتی

استان	جمعیت سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر (سرشماری سال ۹۵)	سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی						سهم سالمندان برخوردار از حمایت اجتماعی (درصد)*
		مستمری بگيران سالمند تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر	جمع	سالمندان تحت پوشش کمیته امداد امام	سالمندان تحت پوشش سازمان بهبیستی	مستمری بگيران سالمند تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری	مستمری بگيران سالمند تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی	
قم	۹۹۴۵۴	۲۰۰۹۵	۵۷۳۱	۱۱۴۳۳	۱۲۷۸۱	۱۹۳	۵۰۲۳۳	۵۰/۵
کردستان	۱۴۹۱۴۵	۱۸۴۷۱	۱۱۰۵۶	۱۴۹۵۱	۴۳۲۸۵	۴۱۲	۸۸۱۷۵	۵۹/۱
کرمان	۲۴۷۲۰۶	۴۶۰۳۳	۲۶۲۳۸	۱۶۰۹۰	۹۳۸۱۵	۱۷۷۲	۱۸۳۹۴۸	۷۴/۷
کرمانشاه	۱۹۵۷۰۱	۲۷۱۴۲	۱۸۲۱۱	۱۸۰۳۸	۵۸۰۶۸	۱۹۴	۱۲۱۶۵۳	۶۲/۲
کهگیلویه و بویراحمد	۵۰۹۰۲	۷۱۹۰	۴۸۲۸	۶۹۰۱	۳۱۳۰۶	۸۹	۵۰۳۱۴	۹۸/۸
گلستان	۱۴۵۶۹۴	۲۱۸۱۶	۱۴۰۸۲	۱۹۹۸۲	۴۵۶۳۳	۵۱۳	۱۰۲۰۲۶	۷۰/۰
گیلان	۳۳۵۳۱۳	۷۰۲۲۴	۴۱۱۷۹	۲۰۶۵۵	۱۱۸۰۹۶	۴۱۲	۲۵۰۵۶۶	۷۴/۷
لرستان	۱۵۵۴۷۱	۲۷۱۱۴	۱۴۰۳۹	۲۰۶۲۸	۶۶۴۸۴	۴۲۵	۱۲۸۶۹۰	۸۲/۸
مازندران	۳۷۴۸۰۱	۷۷۱۸۶	۴۴۷۸۸	۳۴۱۷۳	۵۶۲۷۱	۶۹۳	۲۱۳۱۱۱	۵۶/۸
مرکزی	۱۵۵۶۹۵	۳۳۴۹۵	۱۴۰۴۶	۱۳۷۳۱	۳۹۸۶۸	۱۹۰۳	۱۰۴۰۴۳	۶۶/۸
هرمزگان	۱۰۷۳۹۴	۱۵۲۹۰	۶۴۹۴	۱۰۵۹۳	۸۱۵۰۰	۴۸	۱۱۳۹۲۵	۱۰۶/۱
همدان	۱۸۷۷۴۹	۲۶۸۸۷	۱۵۶۸۶	۱۵۶۳۲	۳۴۹۰۷	۸۴۴	۹۳۹۵۶	۵۰/۰
یزد	۱۰۰۰۵۰	۳۰۵۹۷	۱۲۷۷۵	۱۰۹۲۶	۱۲۹۵۰	۷۳۹	۶۷۹۸۷	۶۸/۰

* محاسبات توسط محقق انجام شده است.

مأخذ: سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی

سید نعمت‌اله میرفلاح نصیری

فوق لیسانس آمار

تهران، خیابان دکتر فاطمی، نبش کوچه رهی معیری، شماره ۱، مرکز آمار ایران.

رایانشانی: nassiriamar@gmail.com

صمد اصغری

فوق لیسانس ریاضی

تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبروی حجاب، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، مرکز آمار و اطلاعات راهبردی.

رایانشانی: s_asghari@yahoo.com

شهلا صباغی

فوق لیسانس پژوهش در علوم اجتماعی

تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبروی حجاب، وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی، مرکز آمار و اطلاعات راهبردی.

رایانشانی: shsa55@yahoo.com